

Een Winterjuffer bij Wapse?!

Hoogst waarschijnlijk heb ik op 1 maart 1992 een Winterjuffer (Sympecma sp.) gezien tussen Wapse en Vledder, in Zuid-oost Drente. De libel vloog boven een klein geïsoleerd heideveldje in het Wapserzuidveld, vlak ten westen van het gehucht Veldhuizen, vlak ten noorden van de hoofdweg tussen Wapse en Vledder. Het gebiedje ligt vlak ten oosten van het stroomdal van de Vledder Aa. Het terrein ligt in uurhok 16-27 en de stafkaartcoördinaten zijn 212,7-541,5, op slechts enkele kilometers afstand van de recente vliegplaats van S. braueri ten noorden van Vledder.

Tot mijn grote spijt en schande heb ik de libel destijds niet meteen als zodanig herkend en uitgescholden voor een wel zeer vroeg vliegende, niet uitgekleurde, Vuurjuffer (Pyrrhosoma nymphula). Uiteraard had ik op deze vroege datum geen net bij me, laat staan een libellentabel. Mijn soortenkennis was toen ook niet echt toereikend. Later las ik echter in een artikel over P.nymphula in Amoeba 93-1, van Robert Ketelaar. Ik kwam tot de conclusie dat het vrijwel onmogelijk is, dat de libel die ik gezien heb een P.nymphula is geweest. De vroegste waarneming van deze libel in Nederland is in begin april gedaan. En dat is niet voor niets: de larven van deze soort gaan namelijk pas het laatste larvale stadium in op het moment dat dag en nacht even lang zijn, op 21 maart dus. Vervolgens is het van de watertemperatuur afhankelijk wanneer de imago's verschijnen, maar dat is dus nooit vóór 21 maart. Waarnemingen van Sympecma's zijn er echter al vanaf februari.

Ik zag de libel op een beheerskampje van JNM afdeling Meppel. Het doel van het kamp was om een deel van de berkenopslag te verwijderen, waarmee het heideveldje gedeeltelijk is dichtgegroeid. Er staat nog behoorlijk wat heide in het terreintje. Er is een fraai stuifzandreliëf, met Kraaiheide dominerend op de noordhellingen en Struikheide dominerend op andere plekken. Ook Dopheide komt plaatselijk voor. Er is geen open water in het terrein, waarin de libel zich zou kunnen voortplanten.

Omdat ik de libel niet heb gevangen, is het niet met zekerheid te zeggen om welke soort Sympecma het gaat. Hoewel S. fusca in ons land voornamelijk een zuidelijke verspreiding heeft, zijn er enkele waarnemingen bekend uit het noorden van het land. Het is dus niet helemaal uit te sluiten dat mijn libel een S. fusca was. Ik heb echter een zeer sterk vermoeden dat het een S. braueri was. De waarneming van S. braueri in ons Libellenproject is afkomstig van een terreintje op slechts enkele kilometers afstand van de plaats waar ik de libel zag, aan de overkant van het beekdal van de Vledder Aa. Op het heideterreintje waar ik de Sympecma zag is geen voortplantingsbiotoop aanwezig. Het is dus zeer

aannemelijk dat de libel rondtrekt. Vermoedelijk behoort de libel die ik gezien heb tot dezelfde populatie als de Sympecma van de overkant van de Vledder Aa.

Mogelijk plant de libel zich voort in kwelsloten of plasjes aan de rand van dit beekdal, ergens tussen beide vliegplaatsen in. Het is uitermate belangrijk er achter te komen waar de libel zich precies voortplant, om het voortplantingsbiotoop van deze uiterst zeldzame libel optimaal te kunnen beschermen. Gelukkig staat het beekdal van de Vledder Aa op de nominatie om natuurontwikkelingsgebied te worden. Waarschijnlijk zal men de kwelstroken weer in ere proberen te herstellen. Dat zou zeker positieve gevolgen hebben voor de libel. Het is echter de vraag of dit niet te laat is.

In provincie Utrecht kwam S. braueri vroeger vrij algemeen voor op dergelijke kwelplekken. Waarschijnlijk mede als gevolg van een aantal hete zomers zijn deze kwelstroken opgedroogd (mondelijke mededeling M. Wasscher). De libel is zijn voortplantingsbiotoop kwijt geraakt en is hier nu uitgestorven. Het is zeer interessant om te weten te komen wat er na de hete zomers van afgelopen jaar is geworden van de kwelstroken langs de Vledder Aa, waar S. braueri zich mogelijk voortplant. Misschien zijn de kwelstroken opgedroogd en is de libel er inmiddels uitgestorven. Echter, aan de hete zomers van de afgelopen jaren gingen zeer natte voorjaars vooraf. Aangezien de libel al in begin juli verschijnt, zou het goed mogelijk zijn, dat de plasjes dan nog niet opgedroogd zijn. In ieder geval de moeite waard om hier binnenkort eens heen te gaan!

Hans Inberg